

Offline-kortbetalinger som betalingsberedskab

Danskerne har i stor stil taget de digitale betalingsløsninger til sig. Det betyder, at de danske borgeres betalinger i høj grad er afhængige af, at de digitale betalingsløsninger fungerer i forretningerne. I Danmark har langt de fleste betalingskort forudsætningerne til at kunne anvendes, selv hvis det bagvedliggende betalingssystem eller internettet er utilgængeligt.

Skrevet af

Frederik Ræbild Kjemtrup
Retail Payments Expert
fkj@nationalbanken.dk
+45 3363 6044

Tidsforbrug

🕒 **13 sider**

I Danmark er der gode forudsætninger for, at offline-kortbetalinger kan udgøre et betalingsberedskab

I Danmark kan offline-betalinger med betalingskort udgøre et samfundsdekkende betalingsberedskab. Det forudsætter, at de relevante aktører, der er involveret i en kortbetaling, tillader offline-betalinger med de mest udbredte kortmærker og -typer i Danmark. Det er desuden vigtigt, at aktørerne har klare regler for anvendelsen af offline-løsningen.

De fleste danskere kan opretholde et basalt forbrug i 10 dage med offline-kortbetalinger

En offline-betaling foretages som en almindelig kortbetaling og kræver derfor blot, at man bruger et fysisk betalingskort og indtaster en pinkode. Selvom der er begrænsninger i brugen af offline-kortbetalinger, vil de fleste danske borgere kunne opretholde et basalt forbrug i ca. 10 dage med et betalingskort. Det er dog vigtigt, at borgerne tilpasser deres forbrug til livsforholdene i en situation, hvor det er nødvendigt at foretage offline-kortbetalinger.

Flere betalingsløsninger bidrager til yderligere robusthed af betalinger i Danmark

Danskernes adgang til flere forskellige betalingsløsninger og forretningernes accept af flere løsninger er med til at øge den generelle robusthed af betalinger i Danmark.

Hvorfor er det vigtigt?

En af Nationalbankens vigtigste opgaver er at medvirke til, at betalinger kan gennemføres og bliver gennemført sikkert og effektivt. I takt med at analoge betalingsmidler, såsom kontanter, spiller en mindre rolle, er digitale betalingsløsninger blevet afgørende for, at varer og tjenester kan udveksles mellem borgere og virksomheder. Sikkerhed er højt på agendaen, men det kan ikke udelukkes, at fx cyberhændelser kan påvirke de digitale betalingsløsninger. Det er derfor vigtigt at have et digitalt betalingsberedskab, der muliggør, at borgerne kan opretholde et basalt forbrug.

Emner

Betalinger

Digitalisering

01

Offline-kortbetalinger som et betalingsberedskab i Danmark

Danskerne har i stor stil taget de digitale betalingsløsninger til sig. Betalingskort og mobilbetalinger er danskernes absolut mest anvendte betalingsløsninger. I 2023 stod de digitale løsninger for ca. 9 ud af 10 betalinger i den fysiske handel.¹

Digitaliseringen af betalinger har medført, at det er blevet hurtigere og nemmere for de fleste borgere at foretage betalinger. Det har dog også betydet, at deres betalinger i høj grad er afhængige af strøm, netværksforbindelse og en robust digital betalingsinfrastruktur.

Danmark har en sikker og effektiv digital betalingsinfrastruktur.² Det er derfor yderst sjældent, at de digitale betalingsløsninger ikke fungerer, og kunderne ikke kan anvende digitale betalingsløsninger i de danske forretninger. I de tilfælde, hvor de ikke fungerer, er der typisk tale om kortvarige eller lokale hændelser i den enkelte forretning eller for den enkelte borger.³

De digitale betalingssystemer er komplekse, har mange afhængigheder og kan være tidskrævende at genetablere. I tilfælde af fx et alvorligt cyberangreb kan det ikke udelukkes, at der kan opstå situationer, hvor det lokalt eller nationalt ikke er muligt at få forbindelse til de bagvedliggende systemer i en periode. Fra et samfundsmæssigt perspektiv er det derfor vigtigt, at man har et betalingsberedskab, der giver de danske borgere mulighed for fortsat at købe livsfornødenheder, selvom det ikke er muligt at gennemføre en digital betaling på normal vis.

Offline-kortbetalinger har potentiale til at dække de fleste danskeres basale forbrug i 10 dage

Så længe der er strøm, har stort set alle betalingskort udstedt af danske banker til personer over 18 år forudsætningerne for at foretage såkaldte offline-betalinger. Det giver mulighed for, at kortholderen kan betale med sit betalingskort i en forretning, selvom forretningens betalingsterminaler ikke har forbindelse til betalingssystemerne.

Selvom der kan være forskel på, hvor mange og hvor store offline-betalinger der kan foretages med de forskellige korttyper i Danmark, har de fleste betalingskort de tekniske forudsætninger for at dække de danske borgeres behov for livsfornødenheder i ca. 10 dage. Løsningen kan dermed udgøre et samfundsmæssigt betalingsberedskab i Danmark i de situationer, hvor de almindelige digitale betalingsløsninger ikke fungerer. Det forudsætter, at relevante aktører involveret i en kortbetaling tillader offline-betalinger for de mest udbredte kortmærker og -typer i Danmark, jf. boks 1.

¹ Danmarks Nationalbanks husholdningsundersøgelse 2023, se boks 2.

² Jf. Danmarks Nationalbank, Overvågning af den finansielle infrastruktur 2022, *Danmarks Nationalbank Rapport*, april 2023.

³ Ifølge tal fra Danmarks Nationalbanks husholdningsundersøgelse 2023, se boks 2, har 1 ud af 4 danskere inden for det seneste år oplevet, at en fysisk forretning af tekniske årsager ikke har kunnet tage imod en kortbetaling. Nationalbankens overvågning af detailbetalingsinfrastrukturen har ikke identificeret eller observeret centrale hændelser i infrastrukturen, hvorfor borgernes oplevelse må skyldes lokale og midlertidige forstyrrelser i enkelte forretninger.

Gode forudsætninger for offline-kortbetalinger i Danmark

Offline-kortbetalinger kan i udgangspunktet også foretages i andre lande, da funktionaliteten er baseret på betalingskortenes chip og bygger på fælles internationale standarder. Kortholderens bank skal dog tillade, at betalinger kan foretages offline, og forretningens kortindløser skal acceptere offline-betalinger.⁴

BOKS 1

Relevante aktører involveret i en offline-kortbetaling

En kortbetaling, herunder også en offline-kortbetaling, involverer flere relevante aktører. De enkelte aktører arbejder sammen i en koordineret proces, der samlet set gør det muligt for kortholderen at foretage betalinger med sit betalingskort. Det er derfor vigtigt, at aktørerne tillader og accepterer offline-kortbetalinger, før at løsningen kan udgøre et samfundsdekkende betalingsberedskab i Danmark.

Kortselskabet ejer kortsystemet og de tilhørende licensrettigheder for kortmærket. Selskabet fastsætter krav til fx sikkerhedsprocedurer og rammer for kortudstedelse, som kortudsteder og kortindløser skal overholde. Det er også kortselskabet, der fastsætter de overordnede regler for offline-betalinger med kortselskabets betalingskort. De mest udbredte kortselskaber i Danmark er Dankort, Mastercard og Visa. For at offline-kortbetalinger kan udgøre et samfundsmæssigt betalingsberedskab, er det nødvendigt, at kortselskabernes regelsæt tillader offline-betalinger.

Kortudsteder er typisk kortholderens pengeinstitut. Kortudstederne indgår aftaler med kortselskabet og får deraf licens til at udstede kortselskabets betalingskort til sine kunder. For de fleste mærker og typer af betalingskort i Danmark er det kortudstederen, der inden for rammerne af kortselskabets regler afgør, om kortholderen kan foretage offline-betalinger med det udstedte kort. Typisk begrænser kortudstederen brugen af offline-betalinger ved at indkode beløbs- og transaktionsbegrænsninger i betalingskortenes chip, jf. boks 3. For at sikre at langt de fleste borgere kan opretholde et basalt forbrug over en længere periode med deres betalingskort, fx 10 dage, er det vigtigt, at kortudstederens begrænsninger af offline-betalinger tillader dette.

Kortindløser indgår ligeledes en aftale med kortselskabet og opnår deraf en licens til at behandle betalinger på vegne af betalingsmodtageren. I Danmark er det kun Nets, der indløser betalinger foretaget med Dankort, mens der findes flere indløsere, der tilbyder indløsning af betalinger, der foretages med internationale betalingskort, herunder Mastercard og Visa. Det er kortindløseren, der afgør, om en betalingsmodtager kan acceptere offline-betalinger. For nærværende accepterer de største indløsere ikke offline-betalinger med alle typer betalingskort, herunder nogle af de mest udbredte kortmærker og -typer i Danmark. For at sikre, at danskerne kan foretage offline-betalinger i en situation, hvor internettet eller betalingssystemerne er utilgængelige, er det derfor nødvendigt, at kortindløser i Danmark accepterer offline-kortbetalinger med de mest udbredte kortmærker og -typer udstedt i Danmark.

Terminaludbydere leverer teknologi og tjenester til betalingsmodtageren, der muliggør indløsning af kortbetalinger. Dette kan omfatte levering af betalingsterminaler, teknisk support, datakommunikation m.v. I Danmark er terminaludbyderen og kortindløseren typisk den samme aktør. Terminaludbydere tilvejebringer den nødvendige software og hardware til, at betalingsmodtageren kan acceptere en offline-kortbetaling. Det er derfor vigtigt, at terminaludbydere understøtter muligheden for at foretage offline-betalinger på deres betalingsterminaler.

Betalingsmodtager er typisk en forretning og indgår en indløsningsaftale med en kortindløser for at kunne modtage betalinger med et betalingskort af et bestemt mærke. Det kan være nødvendigt for betalingsmodtageren at indgå særskilte aftaler med kortindløser og terminaludbydere for at kunne acceptere offline-kortbetalinger. For at danskerne kan købe livsfornødenheder i en situation, hvor de almindelig digitale betalingsløsninger ikke virker, er det derfor vigtigt, at de samfundskritiske aktører i detailhandlen, herunder dagligvarebutikker og apoteker, har tilstrækkelig lagringskapacitet i betalingsterminalerne til at kunne modtage offline-betalinger i en længere periode, fx 10 dage.

⁴ De andre relevante aktører, dvs. kortselskaber, terminaludbydere m.v., skal også tillade, at en betaling foretages offline, jf. boks 1. Det er dog i sidste ende kortholderens bank, der afgør, om det udstedte kort kan foretage offline-betalinger, mens det er forretningens kortindløser, der afgør, om offline-betaling kan accepteres i forretningen, jf. afsnit 3.

De danske banker har historisk understøttet, at deres kunder kan foretage offline-betalinger – først ved introduktionen af Dankort og siden med internationale betalingskort, fx Mastercard og Visa.⁶ Der er derfor allerede gode forudsætninger for, at løsningen kan udgøre et samfundsdekkende betalingsberedskab i Danmark.

⁶ Dankortet blev lanceret i 1983 som et alternativ til bl.a. checks. Kortet er et særegent debetkort, hvor betalinger gennemføres uden saldokontrol.

02

Køb i forretninger afhænger af strøm

Et betalingsberedskab skal kunne understøtte betalinger i de situationer, hvor det er muligt at købe varer. Før at forretningerne holder åbent, kræver det, at de kan opretholde basale og lavpraktiske funktioner, såsom at køle varer, benytte kasseapparaterne, lyse forretningerne op mv. Hvis ikke der er strøm, har de største supermarkedskæder i Danmark oplyst, at deres forretnings drift vil være påvirket i sådan en grad, at de vil lukke eller kun i begrænset omfang have åbent. I situationer med strømafbrydelser vil det derfor næppe være muligt at købe varer i de fleste forretninger i Danmark.

Forskellige scenarier medfører forskellige betalingsbehov

De mest sandsynlige situationer, hvor almindelige kortbetalinger og mobilbetalinger ikke fungerer, vil være kortvarige og lokale hændelser. De kan fx opstå som følge af overgravning af lokale telekabler, hvor en forretning eller betalingsudbyder mister netværksforbindelse, eller ved fejl i forretnings kassesystemer.

De største aktører i detailhandlen og betalingsudbydere i Danmark oplyser, at de har udførlige planer for, hvordan sådanne situationer håndteres, således at borgerne stadig kan købe de varer, de har behov for. Skulle disse planer mod forventning ikke kunne håndtere en bestemt type hændelse af mindre karakter, vil borgerne ofte have mulighed for at udskyde forbruget eller vælge en anden forretning i nærheden, der kan modtage betalinger.

I tilfælde af et længerevarende nedbrud af systemisk karakter, fx som følge af et alvorligt cyberangreb mod digitale centrale systemer, kritiske tekniske fejl eller naturkatastrofer, vil danskerne undervejs have behov for at købe livsfornødenheder, herunder fødevarer og medicin. Betalingsbehovet i samfundet vil i sådanne situationer stige, i takt med at nedbruddet pågår. Køb af livsfornødenheder i ekstreme situationer vil derfor forudsætte en betalingsløsning, hvor det er muligt at foretage betalinger uden netværksforbindelse, eller hvor der ikke er kontakt til den bagvedliggende digitale betalingsinfrastruktur.

En genopretning af informationsstrømme, data, systemer eller infrastruktur kan potentielt være tidskrævende. Det er derfor vigtigt, at et betalingsberedskab kan dække betalingsbehovet for nødvendighedsvarer i samfundet i en periode på mere end et par timer eller et par dage, fx over en uge. Det er samtidigt relevant at tage i betragtning, at et længerevarende nedbrud, fx et nedbrud i teledatanetværket, næppe vil være isoleret til betalingssystemerne.

03

Betalingskort kan opretholde danskernes basale forbrug

Et godt betalingsberedskab bygger på løsninger og systemer, der både kendes og anvendes regelmæssigt af dem, der skal benytte det. I Danmark har stort set alle borgere et betalingskort. Ifølge Danmarks Nationalbanks seneste undersøgelse, se boks 2, er det under 1 pct. Af den danske befolkning over 15 år, der ikke har et betalingskort. Samtidig er betalingskort den mest anvendte betalingsløsning blandt danskerne i den fysiske handel.⁷

En almindelig kortbetaling foretages online og kræver som udgangspunkt, at informationsstrømmene mellem de involverede parter i en kortbetaling fungerer, dvs. mellem forretning, kortindløser, kortudstedende bank, kortselskab m.v. Ved mindre udfald, hvor en eller flere af parterne er utilgængelige, har de største udbydere af kortbetalinger udførlige beredskabsplaner og -processer, der alligevel muliggør, at betalinger kan gennemføres på almindelig vis.

I ekstreme situationer, hvor der er begrænset eller slet ingen netværksforbindelse, eller hvor betalingssystemerne er forstyrret, har betalingskort udstedt i Danmark en funktionalitet, der muliggør, at danske borgere kan foretage kortbetalinger, der er offline. Disse kortbetalinger kræver ikke, at betalingsterminalen har forbindelse til den bagvedliggende infrastruktur.

BOKS 2

Nationalbanken undersøger offline-betalinger med betalingskort

I takt med at de danske borgeres betalinger i stigende grad foretages digitalt, er betalingerne i Danmark i højere grad afhængige af, at de digitale betalingsløsninger er robuste. Nationalbanken har derfor undersøgt, om det er muligt at foretage betalinger med betalingskort i fx situationer, hvor betalingsinfrastrukturen eller internettet er utilgængeligt.

Indsigterne og budskaberne i denne analyse er baseret på oplysninger fra relevante aktører involveret i en kortbetaling, dvs. detailhandlen, betalingsterminaludbydere, kortindløserne, kortudstedende banker og kortselskaber.

Dataindsigterne i analysen er baseret på Nationalbankens husholdningsundersøgelse 2023, der er en undersøgelse, som Nationalbanken har foretaget hvert andet år siden 2017.

I undersøgelsen har respondenterne bl.a. besvaret en række spørgsmål om deres betalingspræferencer og om, hvilke betalingsløsninger de har til rådighed. De har desuden udfyldt en betalingsdagbog med deres betalinger over en hel dag.

Oplysningerne i undersøgelsen er indsamlet af Epinion i foråret 2023 og er baseret på 2.737 besvarelser fra et repræsentativt udsnit af de danske borgere. Invitationerne til undersøgelsen er foretaget via digital og fysisk post for at sikre repræsentativitet på tværs af hele befolkningen.¹

¹Undersøgelsens usikkerhed er +/- 1,9 procentpoint ved spørgsmål med udgangspunkt i hele stikprøven. Usikkerheden er større ved opdeling i fx aldersgrupper og delspørgsmål.

⁷ Danmarks Nationalbanks husholdningsundersøgelse 2023, se boks 2.

En offline-betaling med betalingskort foretages på samme måde som en almindelig online-kortbetaling med et fysisk kort. Anvendelsen af offline-løsningen forudsætter dog typisk, at kortet har fysisk kontakt med betalingsterminalen, og at der indtastes pinkode.

Offline-betalinger kræver brug af det fysiske kort og pinkode

Alle betalingskort, der er udstedt i Danmark, indeholder i udgangspunktet den teknologi, det kræver for at foretage offline-betalinger. Teknologien eksisterer i kortenes chip. For at foretage en offline-betaling er det derfor nødvendigt, at man betaler med et fysisk plastikkort, se boks 3.

Mobilbetalingsløsninger, der er baseret på betalingskort, såsom Apple Pay og Google Pay, kan som udgangspunkt ikke benyttes til at foretage offline-betalinger. Det er derfor vigtigt, at de danske borgere sikrer sig, at deres fysiske betalingskort er tilgængelige, således at de kan foretage offline-betalinger.

I takt med at mobilbetalingsløsninger bliver mere populære, benytter flere danskere biometri til godkendelse af køb, typisk ansigtsgodkendelse eller fingeraftryk. Mens disse nyere betalingsløsninger mindsker behovet for at huske og administrere pinkoder i dagligdagen, er det alligevel vigtigt, at danskerne kan huske deres pinkoder til de fysiske kort. Offline-betalinger med betalingskort foretages nemlig i de fleste tilfælde som en kortbetaling med pinkode.⁸

BOKS 3

Offline-funktionaliteten i betalingskortenes chip

Chippen i betalingskort kaldes en EMV-chip, også kendt som Europay, Mastercard & Visa-chip. Chippen blev udviklet i 1990'erne for at erstatte den traditionelle magnetstribe. Det skulle bidrage til at forbedre sikkerheden og kontinuiteten ved kortbetalinger, bl.a. som følge af svigtende internetforbindelse i nogle dele af verden.

Med EMV-chippen blev det muligt at foretage lokale autorisationer, hvilket betyder, at betalinger kan godkendes lokalt på betalingsterminalen uden internetforbindelse. Samtidigt blev det muligt at indkode forbrugsbegrænsninger, dvs. hvor store og hvor mange betalinger kortholderen kan foretage offline.

Chippen tillader derved, at betalinger kan foretages, selv hvis dele af den bagvedliggende betalingsinfrastruktur eller internettet er utilgængeligt.

Kortbetalinger kan godkendes lokalt på betalingsterminalen

Kortselskaberne sætter rammerne for brugen af offline-betalinger med kort

Reglerne for den generelle brug af offline-funktionaliteten er fastsat i kortselskabernes regelsæt, som udgør de generelle rammer for kortudstedelse og kortindløsning. Reglerne klarlægger også, hvem der hæfter for eventuelle tab ifm. en offline-betaling.

De største kortselskaber på det danske marked, dvs. Dankort, Mastercard og Visa, har forskellige regler for brugen af offline-betalinger. Fælles for dem er dog, at de tillader offline-betalinger under visse betingelser.

⁸ Offline-betalinger kan også foretages kontaktløst. Beløbsgrænserne ved kontaktløse offline-betalinger er dog væsentligt lavere end ved offline-betalinger med pin-verifikation.

Samtidigt er der forskellige regler for, hvem der bærer tabet ved en offline-betaling, hvis der er sket uretmæssig brug af offline-funktionaliteten, eller hvis kunden ikke har nok penge på den bagvedliggende konto. Typisk bærer enten den udstedende bank helt eller delvist et evt. tab, hvis forretningen har udført offline-betalingen i overensstemmelse med kortselskabets regelsæt.⁹

Kortudstedende banker sætter egne begrænsninger på offline-betalinger med betalingskort

Kortbetalinger er bygget med høj vægt på sikkerhed. Dette udmønter sig bl.a. i begrænsninger i betalingskortene, hvor der er truffet en række foranstaltninger for at minimere uhensigtsmæssig adfærd. Dette gælder også for brugen af offline-betalinger med betalingskort, hvor bankerne og kortselskaberne ikke løbende kan monitorere kundernes betalinger for overtræk eller svindel og misbrug.

For internationale debit- og kreditkort, fx Mastercard og Visa, gælder, at det er borgerens egen bank, som udsteder betalingskortet og bestemmer, om det kan benyttes til at foretage offline-betalinger. Derimod fastsætter Dankorts regelsæt, at alle Dankort skal kunne foretage offline-betalinger. Selvom de fleste kort har en offline-funktionalitet, eksisterer der også kort, som kun kan benyttes, hvis der er netværksforbindelse, og informationsstrømmene fungerer – såkaldte online-only-kort. Disse kort er typisk debetkort udstedt til personer under 18 år.

På internationale debit- og kreditkort fastsætter borgerens bank inden for kortselskabernes regelsæt begrænsningerne på, hvor mange og hvor store offline-betalinger der kan foretages, mens begrænsninger på Dankort er fastsat i kortselskabets regelsæt.

Beløbsgrænserne på internationale debit- og kreditkort kan derfor være forskellige fra bank til bank og fastsættes typisk ud fra en risikovurdering af enkelte kundegrupper. Begrænsningerne kan enten sættes på et samlet beløb, et bestemt antal betalinger eller en kombination af begge. Det vil sige, at bankerne eller kortselskabet tillader, at der kan foretages offline-betalinger, så længe den akkumulerede værdi og antallet af betalinger er under de fastsatte grænser. Hvis grænserne er nået, skal kortet have kontakt med det bagvedliggende system, før disse nulstilles, og der atter kan foretages offline-betalinger.

Betalingskort kan dække de fleste danskeres basale forbrug i 10 dage

Offline-grænserne for internationale debit- og kreditkort i Danmark er typisk fastsat til et par tusinde kr. pr. kort, mens det for Dankort er en del højere. Grænserne skal ses i forhold til, at en gennemsnitlig dansker har et dagligt forbrug af fødevarer, medicin og brændstof til transportmidler på ca. 100 kr. pr. dag, mens en gennemsnitlig husstand med 2 voksne og børn har et forbrug af samme varer på ca. 250 kr. pr. dag.¹⁰

Beløbsgrænserne på tværs af de forskellige korttyper og -mærker giver altså mulighed for, at langt de fleste danske borgere kan opretholde et basalt forbrug af fødevarer, medicin og brændstof i ca. 10 dage. Skulle det blive relevant at benytte betalingsberedskabet, skal borgernes forbrug tilpasses således, at der kun købes nødvendige varer.

⁹ Offline-betalinger, der ikke foretages inden for kortsystemernes regler, fx uden lokal autorisation, vil typisk medføre, at hæftelsesforpligtelsen skifter fra den udstedende bank til betalingskortindløser. I dette tilfælde vil indløseren ofte videreføre hæftelsen til den forretning, som har accepteret og gennemført betalingen.

¹⁰ Udregningen af forbruget for en gennemsnitlig dansker og en gennemsnitlig husstand med 2 voksne og børn er baseret på Danmarks Statistiks seneste opgørelse fra 2021 og derefter prisjusteret til 2023 med tal fra forbrugerprisindekset. Det antages, at prisændringerne ikke har medført substitution, da der er tale om nødvendighedsvarer, som husstandene har behov for.

Kortindløserne er afgørende for, at offline-betalinger kan foretages i forretningerne

Foruden at kortselskaberne og de kortudstedende banker skal gøre det muligt at foretage offline-betalinger, er det også nødvendigt, at kortindløserne accepterer offline-betalinger med de mest udbredte kortmærker og -typer udstedt i Danmark. Det er i sidste ende kortindløseren, der afgør, om en offline-betaling kan accepteres og gennemføres i de danske forretninger.

Lempelser og justeringer i begrænsninger kan være nødvendige

Det kan for den enkelte dansker være svært at gennemskue, hvilke begrænsninger der eksisterer i deres betalingskort. Det afspejler bl.a., at bankerne og kortselskaberne typisk ikke oplyser om, hvor mange og hvor store offline-betalinger, der kan foretages. Der er flere årsager hertil, bl.a. konkurrencemæssige hensyn og et ønske om at minimere risikoen for uhensigtsmæssig adfærd. Bankerne og kortselskaberne kan i en situation uden netværksforbindelse eller nedbrud i betalingssystemerne nemlig ikke afvise betalingen eller lukke for kundernes kort ved overforbrug, svindel eller misbrug.

Begrænsninger i muligheden for at foretage offline-betalinger og den manglende gennemsigtighed kan være fornuftig ud fra en risikobetragtning. Alligevel bør de relevante aktører involveret i en kortbetaling, herunder kortselskaber, kortudstedere, kortindløserne og terminaludbydere, sikre, at de danske borgere kan købe nødvendige varer og tjenester i en længere periode med offline-kortbetalinger på tværs af kortmærker og -typer, jf. boks 1. Løsningen spiller en samfundsvigtig rolle for borgernes muligheder for at opretholde et basalt forbrug, fx i en situation med begrænset eller intet internet. Derfor kan det være nødvendigt, at de relevante aktører oplyser om eventuelle begrænsninger i brugen af offline-betalinger med betalingskort, justerer og lempet på begrænsningerne samt accepterer og indløser offline-betalinger med de mest udbredte kortmærker og -typer udstedt i Danmark.

Vigtigt med fælles forståelse af offline-kortbetalinger og klare regler mellem aktører

Eftersom offline-betalinger har en betydelig og vigtig funktion som beredskabsløsning for samfundet, er det vigtigt, at der opnås en korrekt og fælles forståelse af offline-løsningen mellem alle aktører og virksomheder involveret i en kortbetaling. Det forudsætter, at der mellem aktørerne er transparente aftaler, herunder klare regelsæt, om, hvordan og hvornår offline-løsningen kan anvendes samt hvilken eller hvilke aktører, der hæfter for eventuelle tab ved en offline-betaling.

Bedre mulighed for at opretholde et basalt forbrug med mere end ét betalingskort

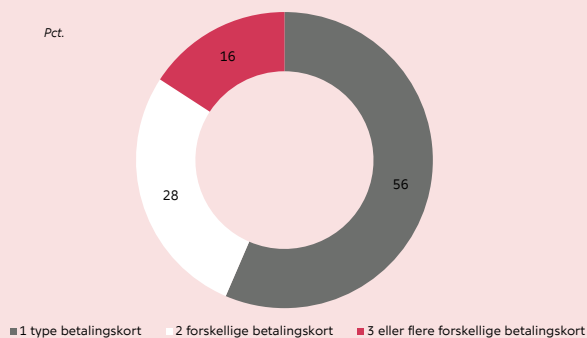
Selvom ét betalingskort kan dække de fleste danske borgeres forbrug af livsfornødenheder i 10 dage, kan borgere alligevel med fordel overveje, om de skal have mindst to betalingskort.

Hvis man har mere end ét betalingskort, som virker offline, har man mulighed for at foretage flere køb i en situation, hvor det er nødvendigt at foretage offline-betalinger med betalingskort. Samtidig er man bedre stillet, hvis man mister et af kortene, chippen ikke virker, eller man har glemt pinkoden.

Afhængigt af den konkrete situation kan det ligeledes være en fordel at have betalingskort af forskellige mærker eller typer, særligt hvis det kun er et enkelt kortmærke eller en enkelt korttype, der oplever forstyrrelser. I sådanne situationer kan det potentielt være muligt at foretage almindelige kortbetalinger med et andet betalingskort.

FIGUR 1

Over halvdelen af befolkningen har kun én type betalingskort

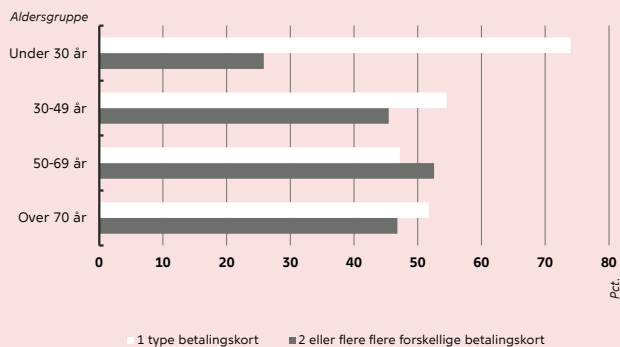

Anm.: Figuren viser danske borgeres beholdning af forskellige typer af kort. Andelen, der angiver danskere med 1 type betalingskort, kan dermed have flere kort af samme type, fx 2 Dankort eller 2 kreditkort af forskellige mærker.

Kilde: Danmarks Nationalbanks husholdningsundersøgelse 2023, se boks 2.

FIGUR 2

Særligt den yngre del af befolkningen har kun én type betalingskort til rådighed

Anm.: Figuren viser hhv. andelen af danske borgere, der har 1 type betalingskort samt 2 eller flere forskellige typer betalingskort. Andelen, der angiver danskere med 1 type betalingskort, kan dermed have flere kort af den samme type, fx 2 Dankort eller 2 kreditkort af forskellige mærker.

Kilde: Danmarks Nationalbanks husholdningsundersøgelse 2023, se boks 2.

Mens de danske borgere kan have flere kort af den samme type, fremgår det af figur 1, at 56 pct. af danskerne kun har én type betalingskort. Tillige er der stor forskel på kortbeholdningen blandt forskellige aldersgrupper i Danmark. Særligt de yngre borgere har hovedsageligt én bestemt type kort, jf. figur 2. Det kan være relevant for de danske borgere at medtage betragtningen om betalingskort af forskellige typer eller mærker, når de vurderer, om de har behov for flere kort – og i givet fald hvilke.

Offline-betaling er et betalingsberedskab i detailhandlen

De største dagligvarekæder har oplyst, at de har udførlige beredskabsplaner, som kan håndtere mange forskellige situationer, der påvirker driften af deres forretninger. Offline-betaling med betalingskort udgør her en del af de individuelle forretningers betalingsberedskab i de situationer, hvor der ikke kan opnås kontakt med deres betalingsudbyder eller betalingssystemerne.

Hos forretningerne spiller betalingsterminalerne en essentiel rolle, da offline-betalingerne midlertidigt lagres herpå. Når transaktionen atter kan indløses, fx når netværksforbindelsen er genetableret, sendes betalingsoplysningerne videre, hvorefter betalingen afvikles.

I tilfælde af længerevarende nedbrud er det vigtigt, at der hos de samfundskritiske aktører i detailhandlen, kan lagres nok betalinger på betalingsterminalerne til, at alle danskere kan opretholde et basalt forbrug af livsfornødenheder i en længere periode.

Det er derfor relevant, at forretninger med nødvendighedsvarer, herunder dagligvarebutikker og apoteker, forholder sig til, om de ved et længerevarende nedbrud har nok lagringskapacitet til at lagre transaktioner på deres betalingsterminaler.¹¹ Hvis ikke det er tilfældet, vil det være naturligt for dem at overveje at øge lagringskapaciteten, og senest når de skal have nye betalingsterminaler.

Flere betalingsløsninger bidrager til den generelle robusthed af betalinger

For at imødekomme mindre forstyrrelser og sikre kontinuiteten i betalinger kan de danske borgere med fordel have flere forskellige betalingsløsninger til rådighed. Samtidig kan forretningerne med fordel acceptere flere betalingsløsninger, der benytter forskellige bagvedliggende infrastrukturer, fx mobilbetalinger, der anvender konto-til-konto-overførsler. Borgernes mulighed for at anvende forskellige betalingsløsninger og forretningernes accept heraf er med til at forøge den generelle robusthed af betalinger i samfundet.

Konter kan også benyttes i en nedbrudssituation

Konter er også en mulig betalingsløsning, som danskerne kan benytte i en nedbrudssituation, hvis de foretrækker at betale kontant eller ønsker at supplere deres kortbeholdning. Kontantbetalinger kan foretages uden behov for kontakt med de bagvedliggende digitale systemer, men forudsætter, på lige fod med offline-betalinger med betalingskort, at butikker holder åbent, før der kan foretages køb, jf. afsnit 2. Med udgangspunkt i de situationer, hvor forretninger holder åbent, er konter ikke en mere robust betalingsberedskabsløsning end offline-betalinger med betalingskort.

Selvom konter umiddelbart kan fremstå som et godt betalingsberedskab, så forudsætter kontantbetalinger, at borgerne enten har konter på sig eller har adgang til konter. Langt hovedparten af borgerne i Danmark har imidlertid generelt få konter på sig til betalinger i dagligdagen.¹² Derfor vil de fleste borgere have behov for at hæve, hvis de ønsker at betale kontant, fx i en nedbrudssituation. Det er dog ikke nødvendigvis muligt at benytte kontantautomater, som er den primære adgang til konter i Danmark, hvis netværksforbindelsen eller den digitale betalingsinfrastruktur er utilgængelig. Det skyldes, at kontantautomater ikke har en offline-funktionalitet og er afhængige af, at infrastrukturen til betalingskort fungerer.¹³ Hvis man foretrækker eller ønsker at betale kontant i en situation, hvor fx internettet er nede, bør man derfor have konter, før nedbruddet opstår.

¹¹ Jf. afsnit 2 kan det være vanskeligt at vurdere, hvor længe forstyrrelser eller nedbrud i betalingsinfrastrukturen vil vare. En mulig rettesnor for de samfundskritiske aktører i detailhandlen kan være, at terminalernes lagringskapacitet ikke skal være den begrænsende faktor i borgernes adgang til basale livsfornødenheder. Det skal ses ift., at ét betalingskort kan dække de fleste danskeres forbrug af livsfornødenheder i over 10 dage, jf. ovenfor. Danmarks Nationalbank har været i dialog med nogle af de største dagligvarekæder i Danmark, som har oplyst, at deres terminaler har kapacitet til at kunne lagre mere end 10 dages transaktioner.

¹² Ifølge Danmarks Nationalbanks husholdningsundersøgelse 2023, se boks 2, har halvdelen af de danske borgere ingen eller kun ganske få konter (under 100 kr.) på sig i dagligdagen.

¹³ Afhængigt af typen af nedbrud kan det i nogle tilfælde være muligt at hæve konter i en kontantautomat, der er drevet af den kortudstedende bank, så længe denne har strøm.

Må vi sende dig *nyheder* fra Nationalbanken?

Få besked om vores nyeste udgivelser
direkte i din indbakke.

Læs mere om vores nyhedsservice
og tilmeld dig på nationalbanken.dk/da/nyhedsservice,
eller scan QR-koden.

Du kan også få vores nyheder som RSS-feeds.
Læs mere på nationalbanken.dk/da/rss-feeds.

Publikationer

NYT

Nyt er en appetitvækker, der giver et hurtigt indblik i en af Nationalbankens længere publikationer. Nyt er for dig, der har brug for et let overblik og godt kan lide en tydelig vinkling.

STATISTIKNYHED

Statistiknyheder sætter fokus på de nyeste tal og tendenser i Nationalbankens statistikker. Statistiknyheder henvender sig til dig, der vil have hurtig indsigt i aktuelle finansielle data.

RAPPORT

Rapporter er en tilbagevendende beretning om Nationalbankens arbejdsområder og virksomhed. Her finder du bl.a. Nationalbankens årsrapport. Rapporter er for dig, der har brug for en status og opdatering på den forgangne periode.

ANALYSE

Analyser fokuserer på aktuelle emner, som er særligt relevante for Nationalbankens formål. Analyser kan også indeholde Nationalbankens anbefalinger. Her finder du bl.a. vores prognose for dansk økonomi og vores vurdering af den finansielle stabilitet. Analyser henvender sig til dig, der har en bred interesse for økonomiske og finansielle forhold.

ECONOMIC MEMO

Economic Memo giver indblik i det analysearbejde, som Nationalbankens ansatte er i gang med. Economic Memo indeholder fx baggrundsanalyser og metodebeskrivelser. Economic Memo henvender sig primært til dig, der i forvejen har kendskab til økonomiske og finansielle analyser.

WORKING PAPER

Working Paper præsenterer forskningsarbejde fra både ansatte i Nationalbanken og vores samarbejdspartnere. Working Paper henvender sig primært til dig, som er fagperson, og til dig med interesse for forskning inden for centralbankvirksomhed samt økonomi og finans i bredere forstand.

Analysen består af en dansk og engelsk version. I tilfælde af tvivl om oversættelsens korrekthed gælder den danske version.

Danmarks Nationalbank
Langelinie Allé 47
2100 København Ø
+45 3363 6363

Redaktionen er afsluttet 07. november 2023

**DANMARKS
NATIONALBANK**